

limba polonă emise de cancelariile domnilor români. Realizat în mod științific prin recolaționarea documentelor publicate cu originalele lor din arhive, acest corpus ar oferi o bază solidă pentru studiul istoric și filologic al documentelor.

În articolul de față vom încerca să determinăm pe baza materialului existent trăsăturile caracteristice generale ale documentelor, în scopul grupării lor și al caracterizării scriitorilor de limba polonă. Nu vom analiza toate documentele, ci numai pe acelea care se grupează cronologic și lingvistic. De asemenea, nu vom trata în cele ce urmează actele de cancelarie pe care le considerăm còpii poloneze, precum nici pe acelea care, prezentînd trăsături cu totul singulare, par a fi scrise de polonezi aflați întîmplător la curțile domnești.

Astfel, de la Petru Rareș ne-au rămas 2 scrisori în limba polonă. Una dintre acestea, scrisă în timpul celei de-a doua domnii, la 22 ianuarie 1542 (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 156—158), este o solie către regele Sigismund, trimisă prin Nicolae Sieniawski, palatinul de Belz.

Cealaltă scrisoare de la Petru Rareș, din 1532 (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 62—63), precum și scrisoarea boierilor moldoveni către regele Sigismund, trimisă după prima cădere a lui Petru Rareș, în 1540 (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 139—141), par a fi scrise de un român cunoscător al limbii polone, dar necunoscător al stilului epistolar polonez. Astfel, pe lângă lipsa formulelor de politețe care caracterizează epistolele polone ale vremii, adresîndu-se regelui Sigismund, se vorbește (după modelul românesc sau slavon) la persoana a doua singular sau plural, în timp ce în limba polonă în adresarea de politețe se folosea (și se folosește și astăzi) persoana a treia. Cităm din scrisorile discutate unele exemple de întrebuintare a persoanei a II în adresarea către rege: «*nie raczyliście Waszmość, racz Waszmość*» (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 62), «*bo wiecie sami, wasza miłość*» (*ibidem*, p. 139).

Din punct de vedere morfologic, aceste documente, ca și toate celelalte pe care le vom discuta mai jos, se remarcă prin trăsături caracteristice pentru epoca veche a limbii polone (sec. XVI—XVII), constituind adevărate documente de polonă veche. Așa de ex.: la declinarea feminină de variantă moale se întrebuintează încă vechiul gen. sing. -e:

do swey się *ziemie wrócić* (Hurm. Supl. II, vol. I, p. 62), *raczyli Waszmość tey ziemie dać* (*ibidem*, p. 63), *z zadnym panem co sa okolo ziemie, naszey wygnali z ziemie* (*ibidem*, p. 139).

La nom. -ac. pl. fem. se folosește terminația -e în locul celei dure -y, de exemplu:

Bo te *rade* ci *dway* sobie *uradzili* (*ibidem*, p. 63).

La nom. pl. masc. se observă o anumită oscilare în folosirea terminațiilor. Astfel, la substantivul de temă moale *zdrayca* 'trădător' se aplică atît terminația -y (provenind de la vechea flexiune feminină), cît și -e (flexiunea masculină). De exemplu:

póki sasi zdraycy w tureckim byli więzieniu, a gdy nasi zdrayce są rozwiązani (*ibidem*, p. 62).

Observăm de asemenea formele vechi ale flexiunii masculine la ac. pl. și lipsa flexiunii specifice pentru subgenul personal:

ażebysmy posłali z swey rady zacne a wazne pany swe stoeczne; główne i stoeczne pany z rady swęj do Chocimia poszlemy (*ibidem*, p. 63), *przeto nawiodł się na ziemie Turki* (*ibidem*, p. 139).